

Til alle landets kommuneoverleger

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

23/00591-1

21.02.2023

Bekymringsfull økning av gonoresmitte blant unge – råd om tiltak

Det er en sterk økning i antall tilfeller av gonore blant ungdom og unge voksne. Folkehelseinstituttet og HelseDirektoratet gir i dette brevet råd om tiltak til kommunene om testing, smittesporing, behandling og forebygging.

Folkehelseinstituttet har siden høsten 2022 registrert en betydelig økning i antall meldte gonoretifeller til meldesystemet MSIS. Fra å være en infeksjon som i stor grad har smittet i homoseksuelle miljøer i inn- og utland, ser vi nå en dreining mot mer heteroseksuell smitte især blant ungdom og unge voksne.

Det er en tidobling av meldte tilfeller blant kvinner sammenliknet med for få år siden. De fleste tilfellene er i aldersgruppen 20-29 år med en medianalder på 22 år blant kvinner og 23 år blant heteroseksuelt smittede menn. Majoriteten er smittet i Norge.

Gonore har et stort utbruddspotensial grunnet den høye smittsomheten, og det er derfor viktig å snu trenden nå!

Legg til rette for testing av unge voksne

Helsestasjon for ungdom er et viktig tilbud til ungdom i skolealder. Vi ber kommunene nå legge til rette for at også unge voksne over 20 år kan få testtilbud gjennom helsestasjon for ungdom, ettersom de, særlig studenter, ofte ikke har fastlege på studiestedet. Dette er i tråd med anbefalingen fra HelseDirektoratet <https://www.helseDirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten/helsestasjon-for-ungdom#helsestasjon-for-ungdom-alle-kommuner-skal-ha-et-gratis-helsestasjonstilbud-til-ungdom-opp-til-20-ar-praktisk>

Selvtester kan være et godt lavterskeltilbud, men fordi behandling av gonore består av i.m. injeksjon med Ceftriaxon, er det viktig at ordningen er knyttet til et helsetjenestetilbud.

Ved symptomer på seksuelt overførbart infeksjon, bør det alltid testes for gonore. Avhengig av seksuell praksis, kan det også være aktuelt å teste i hals og anus. I nåværende situasjon, anbefaler vi også lav terskel for gonoretesting samtidig med klamydiatest til tenåringer og unge voksne ved partnerbytte.

Se Smittevernveilederen <https://www.fhi.no/nettpub/smittevernveilederen/sykdommer-a-a/gonore---veileder-for-helsepersonel/>

Om det geografisk ligger til rette for det, anbefaler vi samarbeid med spesialisthelsetjenesten om behandling og oppfølging.

Allmenfarlig smittsom sykdom

Gonore er en allmenfarlig smittsom sykdom og all testing, undersøkelse og behandling skal derfor være gratis både ved påvist infeksjon og ved mistanke om smitte (inkludert som ledd i smittesporing).

Behandling

Gonokokker har stor evne til resistensutvikling, og dette er allerede en global trussel som nødvendiggjør god overvåkning av flest mulige enkelttilfeller. Det er derfor viktig med

- dyrkningsprøve ved påvist gonore i en PCR-test og som tas før behandling gis.
- kontrollprøve 2-3 uker etter behandling for å avdekke eventuelt behandlingssvikt. Det gir også mulighet for oppfølging rundt smittesporingsarbeidet.

Som følge av resistenssituasjonen, er «tradisjonell» peroral antibiotika med kinoloner (Ciprofloxacin) og makrolider/azitromycin **ikke** anbefalt (med mindre kjent følsomhet etter resistensbestemmelse), og det er viktig å følge gjeldende behandlingsretningslinjer – se gjeldende retningslinjer

<https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/antibiotika-i-primaerhelsetjenesten>

Smittesporing

Smittesporing er et svært viktig og effektivt virkemiddel for å stoppe videre smitte. Gonore har svært høy transmisjonsrate, og testing og behandling av **alle** seksualkontakter både før og etter antatt smittetidspunkt er viktig – det anbefales generelt å gå 3 måneder tilbake i tid. Dette er en lovpålagt oppgave, og pasienten selv er etter smittevernloven pålagt å bidra.

God smittesporing bygger på tillitt. Indekspasienten må føle seg trygg på at opplysninger om smittekontakter behandles konfidensielt og at de selv forblir anonym kilde med mindre de selv tar kontakt med sine kontakter.

Uansett bør smittesporingen være helsearbeiderformidlet

Telefon er erfaringsmessig beste måte å ta kontakt på – evt sms med tekst som ivaretar personvern. Brev i nøytral konvolutt er et godt alternativ. Forslag til brevmal ligger som vedlegg i Smittevernveilederen

<https://www.fhi.no/nettpub/smittevernveilederen/temakapitler/16.-smitteoppsporing-ved-seksuelt-o/?term=&h=1>

Det anbefales sterkt at helsepersonell følger opp hver smittekontakt og purrer ved manglende respons. Vi anbefaler kontakt med Kommuneoverlegen og/eller spesialisthelsetjenesten dersom smittesporingen ikke fører fram.

Melding til MSIS

Gonore er en meldepliktig sykdom. Se informasjon om melderutiner og skjema

<https://www.fhi.no/hn/helseregistre-og-registre/msis/skjemaer-og-meldingsgang-msis/>

Årsak til prøvetaking (symptomer og/eller smittesporing), smittetidspunkt, smitte måte og smittested er viktig informasjon for god overvåking.

Oppdatert statistikk finnes på kommune-fylkes- og landsnivå – se www.msis.no eller

<https://statistikk.fhi.no/msis>

Seksualanamnese

God seksualanamnese legger grunnlaget for relevant prøvetaking, effektiv smittesporing og god melding til MSIS. Nasjonal kompetansetjeneste for seksuelt overførbare infeksjoner har gode råd og tips: <https://oslo-universitetssykehus.no/avdelinger/klinikk-for-kirurgi-inflammasjonsmedisin-og-transplantasjon/avdeling-for-revmatologi-hud-og-infeksjonssykdommer/olafiaklinikken/nasjonal-kompetansetjeneste-for-seksuelt-overforbare-infeksjoner/seksualanamnese-i-primerhelsetjenesten>

Forebygging

Det er viktig å få ut informasjon til risikoutsatte grupper i befolkningen. Media er en god informasjonskanal. Publikumsinformasjon finnes blant annet her

<https://www.fhi.no/sv/smittsomme-sykdommer/seksualitet-og-helse/diag/om-gonore/>

<https://www.helsenorge.no/sykdom/kjonnsykdommer/gonore/>

Både helsetjenesten og privatpersoner kan bestille gratis kondomer via <https://www.helsenorge.no/sex-og-samliv/prevensjon/kondom/>

FHI har utarbeidet informasjonsplakater som nå deles i sosiale medier. Vi har publisert en artikkel med informasjonsplakat og SoMe-innlegg til bruk i det lokale arbeidet

<https://www.fhi.no/publ/2023/informasjonsmaterieell-om-gonore/>

Helsedirektoratet i samarbeid med FHI vil utarbeide ytterligere kampanjemateriell.

Vennlig hilsen

Camilla Stoltenberg
Direktør
Folkehelseinstituttet

Bjørn Guldvog
Direktør
Helsedirektoratet

Brevet er elektronisk godkjent